

Anti-piraterij

Sinds 13 augustus 2009 heeft Nederland de dagelijkse leiding over de EU-operatie *Atalanta* rond de kust van Somalië. Het Nederlandse Luchtverdedigings- en Commandofregat Hr. Ms. Evertsen treedt sindsdien op als vlaggenschip van een vlootverband van rond de negen schepen en drie maritieme patrouillevliegtuigen. Al snel is het eerste succes geboekt. Op 22 augustus is een vaartuigje onderschept met vermoedelijk piraten voordat ze hun criminele activiteiten konden uitvoeren.

Operatie *Atalanta* is de eerste maritieme operatie van de Europese Unie. Ze is op 15 december vorig jaar van start gegaan met initieel een

Rond de Hoorn van Afrika staan vitale belangen op het spel

mandaat voor één jaar. Inmiddels is besloten de operatie met een jaar te verlengen. De besluitvorming over deze missie is verrassend snel verlopen. In relatief korte tijd is men er binnen de EU in geslaagd een militaire missie op te zetten en ten uitvoer te brengen. Verrassend genoeg was het Verenigd Koninkrijk de aanjager voor de opzet van deze operatie in EU-verband. Verrassend, aangezien het Verenigd Koninkrijk altijd sceptisch is geweest over de militaire ambities van de EU.

Niet alleen de Europese Unie is actief in de wateren rond de Hoorn van Afrika. Ook de NAVO en eenheden van de *Combined Task Force 151*, opgericht door de Verenigde Staten, zijn vertegenwoordigd. Daarnaast zijn er ook een-

heden actief in de regio die onder nationale vlag opereren, zoals Rusland, China, India en Iran. Het is niet eenvoudig om een goede onderlinge samenwerking te bewerkstelligen. Op politiek-strategisch niveau zijn de missies van elkaar gescheiden en zijn de mandaten verschillend. Op tactisch niveau zijn er slechts beperkte mogelijkheden voor onderlinge afstemming tussen de vlootverbanden en de individuele eenheden. Op dit vlak kan nog aan slagkracht worden gewonnen.

Nederland heeft naast de EU-missie ook in NAVO-verband deelgenomen aan de strijd tegen piraterij. Al in oktober 2008 werd er in NRF-verband deelgenomen aan de NAVO-operatie met de naam *Allied Protector*. Deze operatie was specifiek gericht op de bescherming van de humanitaire transporten naar Somalië in het kader van het *World Food Program*. Na verloop van tijd is deze operatie opgerekt om met patrouilles de piraterij-activiteiten rond de Hoorn van Afrika te kunnen bestrijden en ondersteuning te kunnen leveren aan de beveiliging van de scheepvaart in de Golf van Aden.

De ruime betrokkenheid van Nederland in de bestrijding van piraterij rond de Hoorn van Afrika geeft aan dat er vitale belangen in het geding zijn. De bescherming van deze vitale belangen is per slot van rekening de fundamentele doelstelling van de inzet van militairen.

De Kamerbrief voor operatie *Atalanta* geeft aan dat de primaire reden voor Nederlandse deelname de blijvend slechte humanitaire situatie in Somalië is, die wordt verergerd door de niet aflatende dreiging van piraterij voor de kust

van het land. Humanitaire organisaties, het *World Food Program* in het bijzonder, zijn in grote mate afhankelijk van de landen die escorte bieden aan schepen die hulpgoederen vervoeren naar Somalië. Nederland beschouwt de maritieme bescherming van humanitaire transporten als de hoofdtaak van de EU-operatie.

De deelname van Nederland aan de anti-piraterijmissie is echter niet alleen gebaseerd op morele gronden. Bescherming van de commerciële belangen is dit keer een wezenlijke, zonet de belangrijkste, drijfveer geweest van het besluit om militaire middelen in te zetten. Dezelfde Kamerbrief geeft aan dat de toename van de piraterij voor de kust van Somalië een grote bedreiging vormt voor commerciële zee-transporten. Met name de Golf van Aden is een belangrijke scheepvaartroute en de veilige doorvaart is van cruciaal belang voor het internationale handelsverkeer, waaronder de verscheping van aardolie. Voor veel landen, waaronder Nederland, zijn vrije en veilige scheepvaartroutes van groot economisch en strategisch belang. Deze grondslag voor deelname past in de huidige tijdgeest, waarin het opkomen voor de economische belangen van de eigen staat meer de overhand krijgt.

De ontplooiende maritieme activiteiten zijn echter slechts symptoombestrijding. De piraterijproblematiek kan niet worden opgelost zonder aandacht voor de problemen op het land. Nederland ondersteunt in internationaal verband het transitieproces in Somalië en de implementatie van de Djibouti-akkoorden, en beziet hoe regionale capaciteitsopbouw kan bijdragen aan de aanpak op de langere termijn van piraterij. Bij de internationale gemeen-

schap ontbreekt echter de wil om het probleem daadwerkelijk bij de basis aan te pakken.

De ruime aanwezigheid van landen en instituties in het zeegebied rond de Hoorn van Afrika doet vermoeden dat de belangen verdergaan dan de bescherming van scheepvaartroutes of de beveiliging van WFP-transporten.

Bescherming van commerciële belangen is de belangrijkste drijfveer

De bonte verscheidenheid aan maritieme eenheden van niet alleen westerse mogendheden maar ook regionale grootmachten als India, China en Iran geeft aan dat strategische belangen een niet te onderschatten rol spelen in de deelname aan de anti-piraterij-activiteiten in deze regio. In dat kader past ook de oprichting van de *Combined Task Force 151* bestaande uit eenheden van de verschillende Europese landen, Canada en Pakistan. Onder de noemer 'anti-piraterij' wordt een permanente aanwezigheid gerealiseerd in een regio waar, om met de woorden van Robert Kaplan te spreken, de *power plays* van de 21-ste eeuw zullen plaatsvinden.

Het is dan ook van belang om zowel vanuit operationeel als strategisch oogpunt de ontwikkelingen op het gebied van anti-piraterijoperaties rond de Hoorn van Afrika nauwlettend te blijven volgen. Nederland heeft met het aangaan van de leiding van operatie *Atalanta* een belangrijke taak op zich genomen, en is een commitment aangegaan dat de eerstkomende jaren zeker onze aandacht zal opeisen. ■